

Vergaderjaar 2004–2005

29 481

Nieuwe regeling voor verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling (Wet verplichte beroepspensioenregeling)

B

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID¹

Vastgesteld 7 juni 2005

Het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel heeft de leden van de commissie aanleiding gegeven tot het stellen van de navolgende vragen en het maken van de navolgende opmerkingen.

De leden van de **CDA**-fractie deelden mee met belangstelling kennis te hebben genomen van het voorliggende wetsvoorstel.

Alhoewel er veel duidelijk geworden is tijdens de behandeling in de Tweede Kamer hadden deze leden nog de volgende vragen.

In de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer (blz. 5) staat vermeld: «Het kabinet heeft niet willen uitsluiten dat beroepsgenoten werkzaam in loondienst onder verplicht gestelde beroepspensioenregelingen kunnen vallen». In beginsel kunnen werknemers pensioen opbouwen in een ondernemingspensioenregeling of onder een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds. Dit leidt tot de volgende vragen.

Een gedeelte van de in loondienst werkende beroepsgenoten bouwen pensioen op binnen de onderneming, waarin zij werkzaam zijn. Slechts een klein gedeelte bouwt geen pensioen op. Kan de organisatiegraad dan worden vastgesteld door uit te gaan van het aantal beroepsgenoten in loondienst dat geen pensioen opbouwt, of moet toch uitgegaan worden van de totale groep? Of kunnen de beroepsgenoten in loondienst, die geen pensioen opbouwen, toch deelnemen aan de (voor zelfstandige verplichte) pensioenregeling?

Als de organisatiegraad van de zelfstandige beroepsbeoefenaren ten minste 60% is, dan wordt de verplichtstelling een feit. Als daarnaast de organisatiegraad van de beroepsbeoefenaren in loondienst ten minste 60% is, dan kunnen ze pensioen opbouwen onder de verplichtgestelde beroepspensioenregeling. Kunnen er binnen de beroepspensioenregeling twee pensioenregelingen gelden? Eén voor de zelfstandige beroepsbeoefenaren en één voor de beroepsbeoefenaren in loondienst?

Op blz. 6 van de memorie van toelichting wordt een beroepspensioenvereniging geïntroduceerd. Een beroepspensioenvereniging is: een vereniging waarvan beroepsgenoten lid zijn en die volledige rechtsbevoegdheid bezit, waarvan het statutair doel uitsluitend omvat het

¹ Samenstelling: Van den Berg (SGP), Van Leeuwen (CDA) (plv. voorzitter), Swenker (VVD), De Wolff (GL), Kalsbeek-Schimmelpenninck van der Oije (VVD), Meulenbelt (SP), Ten Hoeve (OSF), Van Driel (PvdA) (voorzitter), Vedder-Wubben (CDA), V. Dalen-Schiphorst (CDA), Schouw (D66) en Leijnse (PvdA).

verzorgen van een beroepspensioenregeling en waarbij het lidmaatschap niet automatisch voortvloeit uit het lidmaatschap van enig andere organisatie (wetsvoorstel artikel 1.1i). Deze vereniging heeft tot doel de belangen van de pensioenen van de beroepsgenoten te behartigen. Bij een organisatiegraad van ten minste 60% worden de belangen van alle beroepsgenoten behartigd. Betekent dit dat dan ook alle beroepsgenoten een evenredig deel van de kosten van deze beroepspensioenvereniging dragen, dus ook beroepsgenoten die geen lid zijn van de beroepspensioenvereniging, maar wel verplicht deelnemen aan de pensioenregeling, of kan elke beroepsvereniging dat zelf bepalen?

In artikel 8 van het wetsvoorstel staat in lid 1 dat een wijziging van de regeling binnen twee weken moet worden gezonden aan Onze Minister **en** aan De Nederlandsche Bank N.V. In lid 2 en 3 wordt een tijdspad vermeld waarin Onze Minister moet reageren. Voor DNB wordt geen tijdspad vermeld. Omdat de wet fors is aangepast, is de verwachting dat alle regelingen moeten worden aangepast. Aanpassing moet geschieden voor 01-01-2007. Kan de minister garanderen dat DNB ook binnen een termijn van 12 weken reageert? Indien door te late reactie van DNB de regeling niet vóór 01-01-2007 kan worden aangepast, waar ligt dan het risico?

De leden van de CDA-fractie vroegen voorts of beroepsorganisaties kunnen optreden als een beroepspensioenvereniging, of moet er alsnog een aparte beroepspensioenvereniging worden opgericht. Waarom moet er bij de beroepspensioenverenigingen een organisatiegraad van ten minste 60% zijn, terwijl bij vakorganisaties de representatiegraad vaak niet boven de 20% komt? Waarom moet er elke 5 jaar worden aangetoond dat beroepsgenoten nog steeds achter de pensioenvereniging staan, terwijl het nFTK een periode van 15 jaar wordt gegund om het reservetekort in te lopen?

De notarissen en kandidaat-notarissen zijn wettelijk verplicht deel te nemen aan de pensioenregeling, deze plicht ligt in de Wet op het notarisambt. Het Notarieel Pensioenfonds (NPF) heeft een regeling voor notarissen en kandidaat-notarissen. De dekkingsgraad is op dit moment nog niet op het niveau vereist in het nFTK, omdat volgens de Wet op het notarisambt de dekkingsgraad tussen de 85% en 115% dient te liggen. Waarom moet het NPF onder het nFTK gaan vallen en kan de in de Wet genoemde dekkingsgraad niet gehandhaafd blijven? Kan de leeftijdsafhankelijke premie gehandhaafd blijven, waarbij voor de premie jaarlijks een van te voren vastgesteld pensioen wordt aangekocht?

De leden van de **PvdA**-fractie hadden met instemming kennisgenomen van het wetsvoorstel. Zij waren met de regering van mening dat er alle reden is de verplichte deelneming te handhaven in situaties waarin daardoor een bevredigende mate van solidariteit kan worden gerealiseerd in de pensioenregeling. Ook stemden zij in met het uitgangspunt dat dit alleen kan wanneer er binnen de beroepsgroep voldoende draagvlak (representativiteit) is voor zo'n regeling. De aan het woord zijnde leden achtten de opstelling van de regering in dezen voorbeeldig en wensten dat vaker op deze wijze weerstand zou worden geboden aan de populaire opvatting dat solidariteit uit de tijd is en sociale regelingen zoveel mogelijk op de vrije markt moeten worden gebracht.

Wel was het deze leden opgevallen dat in het slot van de behandeling in de Tweede Kamer de leden Omtzigt en Verbeet een amendement hadden ingetrokken strekkende tot opnemng van de eenmalige uitruilmogelijkheid ouderdomspensioen – nabestaandenpensioen bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Naar zij vernamen is deze intrekking

gemotiveerd door een toezegging van de regering dat de uitruilmogelijkheid alsnog in het wetsvoorstel opgenomen zou worden conform de wijze waarop dit voor werknemers in de Pensioen- en spaarfondsenwet geregeld is. Graag zagen de leden van de PvdA-fractie toegelicht of zij dit goed begrepen hadden en waar en op welke wijze de genoemde uitruilmogelijkheid inmiddels ook voor de (vrije) beroepsbeoefenaren is geregeld.

Tevens vroegen de leden van de PvdA-fractie een nadere toelichting op het verschijnsel «beroepspensioenvereniging». Het leek deze leden voor de hand te liggen dat bestaande beroepsverenigingen, zoals de Orde van Medisch Specialisten, tegelijk als «beroepspensioenvereniging» kunnen worden beschouwd. Zij moeten dan wel over de vereiste representativiteit beschikken. De leden van de PvdA meenden dat voor de Broederschap van Notarissen de facto een gelijkstelling van de beroepspensioenvereniging aan de bestaande beroepsvereniging geldt. Graag zagen zij bevestigd dat dit ook voor andere beroepsverenigingen het geval is, waarbij, zoals gezegd, vanzelfsprekend wel de eisen van representativiteit gelden.

In verband hiermee vroegen de leden van de PvdA-fractie zich overigens ook af of een vijfjaarlijkse herhaalde representativiteitstoets niet wat veel van het goede is. Het kwam hun voor dat de termijn van vijf jaar zeer kort is in verhouding tot de lange looptijd van pensioenregelingen en pensioenverplichtingen. Graag kregen zij hierop van de regering een nadere overweging. Wat betreft de specifieke positie van de notarissen vroegen deze leden of de regering kennis had genomen van de bezwaren die uit deze kring worden vernomen. Met name waren deze leden getroffen door het feit dat meer dan de helft van de deelnemers in het notariële pensioenfonds geen vrije beroepsbeoefenaar, maar werknemer is (in dit geval kandidaat-notaris) en dat in dit verband een doorsnee-premie een substantieel de-solidariserend effect heeft. Is dit waar, zo vroegen deze leden, en wat kan er aan worden gedaan? Het kwam de leden van de PvdA-fractie namelijk voor dat dit niet de bedoeling van de regering kan zijn geweest.

De leden van de **VVD**-fractie deelden mee met zeer gemengde gevoelens kennis te hebben genomen van dit wetsvoorstel.

Vrije beroepers kunnen door het wetsvoorstel verplicht worden deel te nemen aan een beroepspensioenregeling, waar ze in vrijheid niet voor zouden kiezen. De regering motiveert de verplichtstelling, dat als er in haar visie voldoende draagvlak voor een pensioenregeling bestaat, de solidariteit van beroepsgenoten met zich mee kan brengen dat iedere beroepsgenoot daaraan meedoet. Naar de mening van de leden van de VVD-fractie verdraagt deze verplichtstelling zich principieel niet met de vrijheid van handelen waar vrije beroepers voor kiezen. Waarom is die solidariteit in de visie van de regering zo belangrijk, zo vroegen zij de minister? Deze vraag klemt temeer daar de regering bij andere wetgeving (bijvoorbeeld de Wet VPL) de verplichte solidariteit c.q. collectiviteit juist wenst te vervangen door een individuele keuzevrijheid. Kan de Minister tevens motiveren waarom in extremis de helft van een vrije beroepsgroep de andere helft zou moeten kunnen verplichten zijn pensioenrechten óók extern te verzekeren?

Het wetsvoorstel kan vrije beroepsgenoten betreffen maar tevens vrije beroepers in loondienst. Waarom heeft de regering er niet voor gekozen de vrije beroepers in loondienst net als de overige werknemers onder de PSW te laten vallen en alle «echte» vrije beroepers een vrije keuze te laten?

Het wetsvoorstel beperkt de marktwerking. Er kan – zoals gezegd – sprake zijn van een verplichte deelneming. Ook vervalt door het wetsvoorstel de mogelijkheid voor meerdere uitvoerders van één beroepspensioenregeling. De motivatie daarvoor zijn de doorsneepremie en de eisen van een gelijke ruilvoet. Kan de minister nog eens meedelen waarom die beperking van de marktwerking om genoemde redenen onontkoombaar c.q. acceptabel is? Deze vraag klemt temeer daar bijvoorbeeld de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie in haar brief van 20 mei 2005 zelfs pleit tegen de doorsnee-premie. Kan de minister tevens reageren op de overige punten van genoemde brief?

De leden van de VVD-fractie zetten vraagtekens bij de houdbaarheid van dit wetsvoorstel bij het Europese Hof van Justitie. Kan de minister nog eens aangeven waarom hij niet voor die houdbaarheid vreest? Genoemde leden verwezen in dit kader naar de brief van de Minister aan de Stichting van de Arbeid, waarin hij zijn twijfels uit over de houdbaarheid van de verplichte deelneming aan bedrijfstakpensioenregelingen. De leden van de VVD-fractie vroegen tot slot wat de gevolgen zijn van de intrekking van de verplichtstelling wegens het niet voldoen aan de periodieke toets voor de premiestelling en de eventuele financiering van de pensioenrechten, die onder de regeling blijven vallen?

De leden van de fracties van **D66** en **OSF** vroegen zich in principiële zin af of de grote rol die de overheid speelt bij de beroepspensioenregeling nog wel past bij het zelfstandig ondernemersschap dat bij de vrije beroepen hoort. Bovendien zijn de vrije beroepen volgens de fracties van D66 en OSF goed in staat om hun eigen boontjes te doppen en zorgt deze wet dus voor onnodige bureaucratie. Deze leden vroegen dan ook of deze wet eigenlijk niet overbodig is.

Voorts wilden de leden van de fracties van D66 en OSF weten of de minister van plan is om in lijn met deze regeling ook ondernemers in het midden- en kleinbedrijf de kans te geven om met pensioenregelingen een verplichting af te kunnen dwingen als er ook een soort eigen pensioenvereniging zou worden opgericht. De nieuwe regeling is opgesteld om de representativiteit van de beroepsgroep te waarborgen als pensioenregelingen verplicht worden gesteld. Hiervoor moet een beroepspensioenvereniging worden opgericht die als enige taak het regelen van het beroepspensioen heeft.

Het lijkt er op dat de representativiteit van de beroepsgroepen in de nieuwe regeling nog niet genoeg is gewaarborgd. De minister gaat ervan uit dat leden van de beroepsvereniging die speciaal voor het pensioen is opgericht allemaal voor verplichtstelling zijn. Dat is echter absoluut niet noodzakelijk. Ook deelnemers aan zo'n vereniging zouden het beter kunnen vinden als het pensioen niet verplicht zou zijn of dat er een mogelijkheid zou zijn naar eigen keuze de deelname aan het pensioenfonds te kunnen beëindigen. Daardoor is het, in elk geval theoretisch, zeer goed mogelijk dat nog steeds een minderheid van de beroepsgroep over een meerderheid beslist. De leden van de fracties van D66 en OSF hadden de grootst mogelijke moeite met deze slechte garantie van representativiteit. Het lijkt dus zinnig als de leden van deze beroepspensioenverenigingen zich expliciet over de kwestie uit moeten spreken. Graag zagen de leden van de fracties van D66 en OSF een waarborg dat in elk geval zestig procent van de beroepsgroep zich daadwerkelijk vóór verplichtstelling uitsprekt.

Het zou natuurlijk altijd zo kunnen zijn dat onder deze wet niet één beroepspensioenregeling voor verplichtstelling in aanmerking (meer) komt, zo vervolgden dezelfde leden. Is de minister in dat geval van plan

de wet direct buiten werking te stellen en deze wet niet voort te laten bestaan voor mogelijke toekomstige gevallen?

Tenslotte vroegen deze leden zich af hoe zij deze wet qua kosten van implementatie, onderhoud en handhaving moeten zien ten opzichte van het aantal betrokken pensioenverzekerden. Al was het maar omdat de macrovoordelen van verplichtstelling altijd hoger moeten blijven dan deze maatschappelijke kosten.

Is de minister het met de leden van de D66 en OSF-fracties eens dat dit in redelijke verhouding tot elkaar moet staan, zodat er geen situatie ontstaat dat de hele wet, met uitvoering en controle in stand wordt gehouden voor slechts enkele duizenden belanghebbenden? En is de minister bereid om als consequentie te aanvaarden dat wanneer bijvoorbeeld maar één beroepsgroep een verplichtgestelde pensioenregeling zou hebben onder deze wet, bijvoorbeeld de Loodsen, de kosten dan wel redelijkerwijs doorbelast zouden moeten worden, of de wet zal worden beëindigd?

De voorzitter van de commissie,
Van Driel

De griffier van de commissie,
Nieuwenhuizen